

Monika KORNASZEWSKA-POLAK (red.), *Asystentura rodziny. Teoria, praktyka, badania*, Sosnowiec: Oficyna Wydawnicza Humanitas 2016, ss. 301.

DOI: [http://dx.doi.org/10.18290/rped.2016.8\(44\).3-8](http://dx.doi.org/10.18290/rped.2016.8(44).3-8)

Asystentura rodziny jest współcześnie prężnie rozwijającą się usługą pomocy i wsparcia społecznego oraz stanowi wymagający obszar działań socjalnych. Ze względu na profesjonalizację świadczonej przez asystentów rodzin pomocy niezbędne jest pozyskiwanie wiedzy i przekazywanie jej kolejnym pokoleniom. Asystentura rodziny, jako nowa profesja, spotyka się z wieloma oczekiwaniami i wyzwaniem, gdyż rodzina ze swej natury jest konstruktem skomplikowanym i złożonym. Dlatego też zrozumiałe wydaje się powstawanie nowych ośrodków naukowych, katedr, kierunków studiów czy publikacji na ten temat. Książka *Asystentura rodziny. Teoria, badania, praktyka* wpisuje się więc we współczesne zapotrzebowanie usystematyzowania wiedzy tej ewoluującej dziedziny nauki i pracy.

Publikacja prezentuje interesujące zestawienie wyników analizy środowiska pracy asystentów rodzin w województwie śląskim, co wyróżnia ją wśród dostępnej literatury. Jej celem jest ukazanie teoretycznych i praktycznych uwarunkowań pracy asystenta rodziny. Część teoretyczna zawiera analizę asystentury opartą na aktualnej literaturze przedmiotu, natomiast praktyczna część to wyniki przeprowadzonych w 2015 r. badań. Ta ważna praca ukazuje się w czasie, gdy rodzina tradycyjna przeżywa kryzys, a jej definiowanie ulega wielu przeobrażeniom. W mediach toczy się nieustająca debata na temat jej wartości, znaczenia, funkcji czy misji społecznej. Profesje związane z bezpośrednią pomocą drugiemu człowiekowi, takie jak asystentura rodziny, niosą ze sobą ciężkie brzemie odpowiedzialności osobistej i społecznej. Przepelnione są jednak niemożliwą do określenia w wymierny sposób satysfakcją z pomagania oraz wspierania człowieka w jego rozwoju.

Zadania niewątpliwie trudnego – jakim jest analiza środowiska pracy asystenta rodziny – podjęła się Monika Kornaszewska-Polak, adiunkt Instytutu Psychologii WSH, wraz z grupą badawczą złożoną ze studentek Katedry Nauk o Rodzinie UŚ, Instytutu Pedagogiki i Instytutu Psychologii WSH. W pierwszej części monografii czytelnik poznaje szerokie uwarunkowania środowiskowe oraz kontekst pracy asystenta. Zostaje także poinformowany o obowiązkach wynikających z realizacji ustawy z 2011 r. Druga część stanowi wyniki przeprowadzonego wiosną 2015 r. badania w dwunastu Ośrodkach Pomocy Społecznej na terenie Górnego Śląska.

Na część teoretyczną składa się 10 rozdziałów, omawiających historyczne i współczesne konteksty pracy asystenta rodziny. Nosi ona tytuł *Zadania i wyzwania asystentury*

rodzin jako nowej profesji w dziedzinie pracy socjalnej. Wstęp do rozważań stanowi pierwszy rozdział publikacji, w którym przedstawiono szczegółowo analizę współczesnej rodziny w jej obecnym – kulturowym kontekście. Z tekstu wyłaniają się trudności sprostania problemom, z jakimi boryka się rodzina dysfunkcyjna, w których rozwiązaniu ma pomóc asystent rodziny. Rozdział drugi stanowi rozwinięcie tego tematu: roli, zadań, metod pracy oraz kompetencji asystenta. Ukazane również zostały początki asystentury, które nadały kierunek obecnie świadczonej pomocy. Kolejne rozdziały opracowania stanowią opis specyfiki pracy asystenta rodziny. Odnajdujemy w nich tło historyczne pomagania, które uwzględnia chrześcijańskie pierwowzory, kontekst środowiskowy i instytucjonalny. W dalszych rozdziałach zawarte jest omówienie problemowych kontekstów pojawiających się w rodzinach: zagadnienie wielopropblemowości, nowe formy życia małżeńsko-rodzinnego, trudności opiekuńczo-wychowawcze, problemy alkoholowe czy trudności wynikające z niepełnosprawności członka rodziny. Każdy z omówionych obszarów wzbogacony jest o wiele przykładów praktycznych, co niewątpliwie dodaje wartości publikacji i staje się narzędziem do prawidłowej budowy diagnozy sytuacji rodziny. Podsumowanie analizy teoretycznej stanowi rozdział 10 niniejszego opracowania, który wzbogaca treści o przedstawienie wyzwań, jakie stoją przed asystentem rodziny. Prezentuje on także analizę skuteczności asystentury rodziny, opierającej się na konkretnym warsztacie pracy, oraz przedstawia zagrożenia wynikające z pracy w trudnych warunkach. Zestawianie trudności zgłaszanych przez asystentów rodziny oraz przez środowisko posłużyło i stało się inspiracją dla części drugiej monografii, która ukazuje wyniki badań terenowych.

W części II, pt. *Uwarunkowania pracy asystentów rodzin w środowisku śląskim*, przedstawione zostały wyniki badań asystentów rodzin z 12 ośrodków OPS. W tym obszarze przebadano 88 asystentów oraz ich kierowników. Głównym celem badań było skonstruowanie portretu psychologicznego asystenta rodziny, gdyż odgrywa on kluczową rolę w efektywnym realizowaniu misji społecznej. Otrzymane wyniki charakteryzują sylwetkę i cechy osobowości asystenta. Omówione zostały także czynniki kształtujące pracę asystenta oraz motywatory w pracy – zarówno wewnętrzne, jak i te zewnętrzne. Ankieta skierowana do asystentów oraz wywiady z kierownikami pozwoliły na określenie najbardziej newralgicznych dla pracy asystenta obszarów oraz ukazanie jego potencjału, a także posłużyły nakreśleniu jego przyszłości zawodowej. Przeprowadzone badania ukazały także problem przekraczania ilościowych standardów pracy asystentów, ukazując tym samym nagłą potrzebę stworzenia standardów jakościowych.

W zakończeniu książki znajdujemy ciekawe i ważne uwagi dotyczące zmian systemowych, jakie powinny być wprowadzone przez ustawodawcę w celu zagwarantowania skuteczności nowej profesji. Od profesjonalizmu asystentów rodzin zależy bowiem będzie implementacja nowej polityki społecznej opartej na aktywnych instrumentach pomocowych.

Założenia systemu wsparcia rodziny dotyczące wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej nie zawsze przekładają się bowiem na praktykę. Wadliwie funkcjonująca polityka społeczna i rodzinna, wraz z systemem pomocy społecznej i instytucjami tej pomocy, muszą ulec zmianom w kierunku rzeczywistego dostosowania ich do warunków i potrzeb wykluczonych obszarów społecznych (rodziny dysfunkcyjne).

Treści całej monografii przenika świeżość oraz zapał młodych badaczy i członków Studenckiego Koła Naukowego Nauk o Rodzinie „Pro”, co wyraźnie znajduje swoje

odzwierciedlenie na kartach publikacji. Wartość dodaną stanowi także przystępność opracowania, polegająca na umieszczeniu w publikacji licznych załączników, odsyłaczy i indeksu rzeczowego, a także przykładowych wzorów dokumentów, jakimi posługuje się asystent, oraz wykazu ośrodków kształcących asystentów. Publikacja ma więc charakter podręcznika. Opracowanie jest pełne idei inspirujących do pomagania drugiemu człowiekowi oraz zawiera liczne przykłady praktyczne z pracy asystentów.

Książka powinna znaleźć uznanie specjalistów i profesjonalistów szeroko rozumianej pracy socjalnej oraz wszystkich, którym bliska jest idea pomagania i wspierania rodziny poprzez asystenturę. Jest ona ważną pozycją literatury szczególnie ze względu na ukazanie w sposób jasny roli, jaką pełni asystent rodziny, a która obecnie nie jest postrzegana jednoznacznie we wszystkich ośrodkach. Jako podręcznik może zainteresować studentów nauk o rodzinie, pracy socjalnej, pedagogiki czy psychologii oraz słuchaczy studiów, warsztatów i kursów dla asystentów rodzin, którzy mogą uzyskać konkretne wskazówki do codziennej pracy z rodzinami.

Publikacja ukazuje zawód asystenta rodziny jako jeden z bardziej wartościowych elementów polityki prorodzinnej ukierunkowanej na świadczenie wielopoziomowego wsparcia rodzinnych środowisk z wieloma problemami. Jednak do realizacji tych postulatów konieczne są nowe standardy i narzędzia pracy, a także mechanizmy wdrażające zmiany i sprawny system monitorowania zmian, które gwarantowałyby realne możliwości transformacji w życiu rodzin. Monografia ta może na stałe wpisać się w proces poszukiwania tych rozwiązań i stać się inspiracją dla innowacyjnych działań.

Ilona Bartocha

Instytut Nauk o Rodzinie, Uniwersytet Opolski

ALICJA JANIĄK, *Wychowanie dziecka w pedagogii Janusza Korczaka*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2015, ss. 248.

DOI: [http://dx.doi.org/10.18290/rped.2016.8\(44\).3-9](http://dx.doi.org/10.18290/rped.2016.8(44).3-9)

Zagadnienie wychowania młodego pokolenia stanowi współcześnie bardzo istotny problem zarówno dla praktyki, jak i teorii pedagogicznej. Jak zawsze, konieczność prowadzonego namysłu nad wychowaniem wynika między innymi ze zmieniającej się sytuacji społecznej, w której żyje i wzrasta młode pokolenie. Sprowadzając różnego rodzaju kierunki i trendy pedagogiczne do bardzo ogólnych kategorii należy stwierdzić, że wychowawcza propozycja wynikająca z analizy wspomnianych zmian społecznych wpływa albo z tych obszarów, które będą starały się akcentować wartości tradycyjne w wychowaniu, albo z takich środowisk, które – przeciwnie – będą sygnalizowały, że obecne warunki społeczne „wymuszają” przełamywanie pewnych zastanych granic i poszukiwanie nowych propozycji wychowawczych. Narażając się na pewnego rodzaju uproszczenia, można powiedzieć, że jest to egzemplifikacja ciągłego, ponadczasowego przecierania się tendencji tradycjonalistycznych z nowatorskimi w pedagogice i wychowaniu.